
IONELA HÎNCU

*Suport didactic
pentru cadrele didactice din învățământul general*

**CREAȚIE ȘI CREATIVITATE
MEDIATĂ DE TEHNICI INTERACTIVE**

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
Institutul de Științe ale Educației

Ionela Hîncu

Suport didactic
pentru cadrele didactice
din învățământul general

***CREAȚIE ȘI CREATIVITATE
MEDIATĂ DE TEHNICI INTERACTIVE***

Chișinău – 2019

CZU 37.015

H 63

Aprobată spre editare
de Consiliul Științifico-Didactic al Institutului de Științe ale Educației

**Lucrarea a fost elaborată în cadrul *Proiectului instituțional*:
15.817.06.16 A. *Asigurarea științifică a calității, eficienței și relevanței
procesului educațional în învățământul secundar-general,*
Sectorul *Calitatea educației.***

AUTOR:

Ionela Hîncu, drd., cercetător științific.

Redactor: STELA LUCA

Corector: VICTOR ȚÂMPĂU

ISBN 978-9975-48-153-3.

© Institutul de Științe ale Educației, 2019

ARGUMENT

Ghidul de față îi motivează și si-i stimulează pe profesorii de educație muzicală în activități relevante, interactive și integrative.

Metodele activ-participative moderne – ca proces complex, de lungă durată – dezvoltă gândirea critică a elevilor. Pentru a oferi un suport educațional eficient, au fost selectate metode activ-participative, adaptându-le la activități care pot fi realizate în cadrul lecțiilor de educație muzicală, prin exemple concrete în baza conținuturilor curriculare pentru învățământul primar și gimnazial.

Descrierea metodelor didactice specifice *Educației muzicale* și expunerea adecvată a exemplilor, sunt grupate și prezentate conform următoarelor tipuri de metode:

- a) **metode de predare-învățare interactivă în grup** (*Exercițiul, Demonstrarea, Explicarea, Algoritmizarea, Jocul didactic, Mozaicul, Ciorchinele, Știu / Vreau să știu / Am învățat, Linia valorilor, Schimbă perechea, Turul galeriei, frisco*);
- b) **metode de fixare, sistematizare și de verificare a cunoștințelor** (*Cubul, lotus, R.A.I., Scheletul de recenzie, Piramida*);
- c) **metode de rezolvare de probleme prin stimularea creativității** (*Brainstormingul, Explozia stelară, Diamantul, Cvintetul, Cadranul, Philips*).

Conform Curriculumului de *Educație muzicală*, competențele specifice ale disciplinei sunt sistematizate pe *domeniile principale*, precum: audiția/receptarea muzicii; interpretarea vocală/corală/instrumentală a muzicii; creația muzicală elementară în sinteză cu alte arte și analiza-caracterizare a muzicii. Astfel, specificăm grupurile de metode corelate cu domeniile respective. În procesul complex de percepere-înțelegere-receptare-interpretare, cele mai importante metode aplicate în *Educația muzicală* sunt: *Exercițiile, Demonstrarea, Explicarea, Conversația, Algoritmizarea și Jocul didactic*.

METODE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE INTERACTIVĂ ÎN GRUP

01

EXERCIȚIUL

EXERCIȚIUL constă în efectuarea conștientă și repetată a unor acțiuni și operații în scopul formării sau consolidării de priceperi și deprinderi, a dezvoltării unor capacități și aptitudini muzicale sau a stimulării creativității. Metoda este larg utilizată în procesul *educației muzicale*, fiind un domeniu predilect. Exercițiul muzical este o repetare a unei acțiuni sau operații în vederea însușirii sau consolidării unor deprinderi muzicale.

Exercițiile muzicale se pot clasifica:

1. *După momentul în care sunt aplicate, în:*
 - exerciții de bază (pentru formarea diferitelor deprinderi);
 - exerciții muzicale pregătitoare (introdutive, de acomodare);
 - exerciții de sinteză (recapitulative).
2. *După domeniul educației muzicale, în:*

- exerciții destinate formării și consolidării *deprinderilor ritmice*: exerciții de ritmizare, de tactare, de recunoaștere a ritmului, de citire ritmică, de scriere a valorilor de durată, exerciții de tactare a măsurii etc.;
- exerciții destinate formării și consolidării *deprinderilor melodice*: exerciții de intonare melodică, de memorare, de citire prin denumire silabică a sunetelor;
- exerciții destinate formării și consolidării *deprinderilor de cultură generală* (exerciții de recunoaștere a cântecelor, a categoriilor de muzică, a structurii cântecului etc.).

Dacă repetarea aceluiași element este identică, se aplică exercițiul-stereotip fix, important și util în faza de inițiere muzicală. Exercițiului-stereotip dinamic îi sunt caracteristice schimbările de sens și adaptabilitatea la situații noi, fiind cel mai aproape de modelul dinamic, ce se numește *muzică*.

■ Algoritm:

- I. Profesorul familiarizează elevii cu acțiunea în ansamblul ei (*prin demonstrație și aplicații inițiale*).
- II. Elevii fac cunoștință cu elementele componente ale deprinderii (*prin descompunerea și efectuarea pe părți a acțiunii*).

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Trăsături specifice ale imaginilor muzicale determinate de caracterul muzicii de marș, dans, cântec, clasa a II-a.

Profesorul va solicita elevilor prin metoda exercițiului să însușească elementele specifice ale marșului: schema dirijorală de 4/4 (exercițiu de tactare a măsurii) și interpretarea solemnă cu elemente de dans a cântecului: „*Marșul soldățeilor de lemn*” de Piotr Ilici Ceaikovski. Astfel, elevii vor însuși cu ușurință caracteristicile marșului. Unificarea elementelor deprinderii ale exercițiului într-un

tot întreg, asigură: organizarea sistemului de reglare și autocontrol; efectuarea operațiilor muzicale; automatizarea și perfectarea acțiunii; dobândirea abilităților muzicale.

Elevii pot:

- *răspunde și explica sub aspect teoretic și practic specificul marșului;*
- *executa mișcări și elemente de tactare a măsurii dirijorale în diverse secvențe muzicale;*
- *îndeplini diverse sarcini muzicale;*
- *prograsa independent pe parcursul exersării.*

02

DEMONSTRAȚIA

DEMONSTRAȚIA constă în prezentarea, de către cadrul didactic, a unor obiecte sau fenomene reale sau a unor substitute ale acestora, sau a unor acțiuni, operații ce urmează a fi învățate și dirijarea, prin intermediul cuvântului, a percepției acestora de către elevi. Metoda are o pondere semnificativă în învățământul primar, deoarece la acest ciclu educația muzicală e clasată în topul disciplinelor predilecte.

Demonstrația preia apelativul *demonstrație intuitivă*, deoarece se realizează prin intermediul unor mijloace didactice ce permit o cunoaștere prin simțuri (cunoaștere senzorială). Această metodă se realizează la lecția de *educație muzicală* prin intermediul:

- *mijloacelor naturale* (sunete din mediul înconjurător, obiecte sonore sau confecționate, instrumente muzicale);
- *mijloace didactice de substituie* (casetofon, CD-player, machete, planșe, computer etc.). A demonstra muzical înseamnă a exemplifica, a arăta, a prezenta, a interpreta spre observare un element muzical, cântec, instrument etc.

■ Algoritm:

- I. Profesorul selectează un material demonstrativ semnificativ, reprezentativ și accesibil.
- II. Asigură receptarea materialului în bune condiții de către întreaga clasă prin așezarea corespunzătoare a elevilor în clasă.
- III. Asigură intuirea sistematică a materialului demonstrativ, prin alternarea prezentării sintetice (întregul) cu cea analitică (pe părți).
- IV. Sporește activitatea elevilor pe parcursul demonstrației prin stimularea curiozității, distribuirea sarcinilor de urmărit și executat etc.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Eu și Muzica, clasa a I-a.

Profesorul demonstrează prin interpretare (*vocală și instrumentală*) cântecele ce reflectă bucuria, voia bună, veselia, cu ritm săltăreț, glumeț și cântecele ce redau prin caracterul său tristețea, nostalgia, sentimentele de dragoste, căldură etc. Prin această metodă, elevii iau contact direct cu fenomenul muzical și fac deosebiri de stări.

În procesul de *Educație muzicală* în ciclul primar, demonstrația didactică atestă competența muzicală a profesorului (*vocală, instrumentală, intelectuală*) și contribuie la prestigiul lui didactic.

Elevii pot:

- *identifica caracterul creației muzicale;*
- *raporta caracterul muzical la emoțiile, sentimentele, gândurile omului reflectate în lucrările muzicale audiate/studiate.*

EXPLICAȚIA este o metodă verbală de asimilare a cunoștințelor prin care se progresează în cunoaștere, oferind un model descriptiv la nivelul relațiilor. Metoda este relativ comodă pentru profesor – care poate astfel oferi elevilor cunoștințe muzicale noi, redată clar, argumentată și interpretată. Utilizată în exces metoda explicativă poate transforma ora în monolog, generând monotonie. De aceea, la lecția de *Educație muzicală*, explicațiile trebuie reduse la strictul necesar, subordonate fiind aspectului practic (*audiere, interpretare, recunoaștere*). Explicația asigură însușirea de cunoștințe, formarea de priceperi și deprinderi muzicale, înțelegerea fenomenului muzical și este folosită la toate etapele lecției.

Pentru a fi eficientă, explicația, ca metodă de învățământ specifică în cadrul activităților muzicale, trebuie să aibă următoarele *caracteristici*:

- să favorizeze înțelegerea unui aspect artistic;
- să justifice o idee pe bază de argumente, adresându-se direct sentimentelor antrenând operații de analiză, comparare și clasificare;
- să înlesnească dobândirea de cunoștințe, a unor tehnici de audiere/ interpretare;
- să respecte rigurozitatea logică a cunoștințelor muzicale adaptate pe nivel de vârstă;
- să aibă un rol concluziv, dar și anticipativ;
- să influențeze pozitiv resursele afectiv-emoționale ale elevilor.

În utilizarea eficientă a acestei metode se cer respectate următoarele *rigori*:

- să fie *precisă*, concentrând atenția elevilor asupra unui anume aspect;
- să fie *corectă* din punct de vedere muzical;

- să fie *accesibilă*, adică adaptată nivelului experienței cognitive și muzicale a elevilor;
- să fie *concisă*.

Algoritm:

- I. Profesorul explică procedeul de lucru și termenii muzicali.
- II. Profesorul comunică modul de utilizare a mijloacelor didactice, regulile de joc și sarcinile de lucru.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Muzica și coregrafia, clasa a V-a.

Profesorul va explica specificul dansurilor rituale (*dansuri legate de obiceiurile calendaristice*) și muzica dansurilor nerituale (*melodii cu subiect și melodii de dans fără subiect în stil popular*). De asemenea, se vor demonstra unele stiluri de dans, se vor pune la dispoziție secvențe video cu dansuri din ambele categorii. Elevii împreună cu profesorul vor exersa elemente din dansurile prezentate, pentru a fi însușite.

Elevii pot:

- *caracteriza și deosebi auditiv/vizual muzica dansurilor rituale și nerituale;*
- *manifesta interes pentru arta coregrafică națională;*
- *susține diferite ritmuri de dans prin bătăi din palme.*

ALGORITMIZAREA este metoda care utilizează algoritmi în învățare. Această metodă constă în elaborarea și aplicarea unor scheme constituite dintr-o succesiune univocă de secvențe sau operații, în vederea rezolvării unor probleme tipice și a asimilării pe această bază a cunoștințelor, concomitent cu formarea capacităților operaționale corespunzătoare. În contextul educației muzicale, algoritmizarea constă în împărțirea, selectarea și ordonarea în tacte a notelor muzicale. Este o tehnică operațională indispensabilă în procesul de *educație muzicală* ca proces de predare-învățare, care presupune ordonare logică și eficientă de durată a notelor muzicale. Algoritmizarea permite înțelegerea mecanismelor implicate în formarea unor deprinderi muzicale de citit-scris muzical și interpretare vocală/instrumentală. De aceea, această metodă trebuie să fie utilizată atât în lecțiile ce vor avea drept scop formarea deprinderilor de citit-scris muzical cât și a unor deprinderi practice de interpretare vocală sau instrumentală.

■ **Algoritm:**

- I. Profesorul definește sarcina de lucru.
- II. Definește obiectivele și interacțiunea subiecților cu sarcina de lucru.
- III. Declanșează acțiunea și pune în valoare capacitățile intelectuale individuale și ale clasei.
- IV. Definește controlul sau autocontrolul.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Marșul, dansul, cântecul – mari sfere ale expresivității muzicale, clasa a II-a.

Profesorul împreună cu elevii identifică în timpul audierii trăsăturile distinctive ale cântecelului: „*Marșul soldăților de lemn*” de Piotr Ilici Ceaikovski, și analizează partitura (măsura, semnele de alterație ce stau la cheie, nuanțele dinamice și linia melodică). Apoi, vor studia separat duratele notelor din prima frază muzicală: nota-pătrime, doime și nota întregă. Prin aplicarea metodei algoritmizării, profesorul va explica durata notelor muzicale.

- elevii vor selecta din partitură notele cu durate de doime, pătrime și notă întregă;
- elevii vor scrie notele cu durate de doime, pătrime și notă întregă pe portative separate;
- elevii vor executa timpii studiați prin bătăi din palme;
- elevii vor executa vocal duratele respective, folosind mai întâi silabele ritmice (de exemplu: TA pentru pătrime, RA-AR pentru doime și silaba TA-A-A-A pentru nota întregă).

Elevii pot:

- *distinge auditiv/vizual duratele de doime, pătrime și notă întregă;*
- *executa vocal și bătăi din palme duratele studiate;*
- *utiliza corect duratele în exercitii de creare a muzicii.*

05

JOCUL DIDACTIC

JOCUL DIDACTIC este o metodă de a satisface nevoia de motricitate a elevilor, de a se exprima creativ îmbinând spontanul cu imaginarul specific vârstei cu obiectivele învățării. După conținutul și obiectivele urmărite, jocurile didactice muzicale pot fi clasificate în:

- a.** Jocuri didactice muzicale de formare a cunoștințelor:
- jocuri melodice;
 - jocuri ritmice;

- jocuri de diferențiere timbrală;
- jocuri de însușire a elementelor de expresie (*nuanțe, tempo* etc.).

b. Jocuri de stimulare a spiritului creativ, a imaginației:

- jocuri de construire a formei unui cântec;
- jocuri de asociere la o creație muzicală a unor elemente extrasenzoriale (*imagini, mișcări, descrieri* etc.);

c. Jocuri de socializare a elevilor prin muzică:

- pentru formarea spiritului de echipă;
- pentru depășirea timidității;
- pentru formarea unei aderări la un concept.

După mijlocul didactic cu care se combină, jocul didactic muzical poate fi:

- ✓ joc cu cântec (*joc axat pe cântec*);
- ✓ joc-audiție (*joc axat pe audiție*);
- ✓ joc-exercițiu (*joc axat pe exercițiu muzical*).

Algoritm:

- I. Prezentarea materialului, anunțarea titlului jocului și prezentarea acestuia de către profesor.
- II. Explicarea, demonstrarea și fixarea regulilor jocului.
- III. Executarea jocului explicativ (*cu o parte dintre elevi*).
- IV. Executarea jocului de probă (*cu toată clasa*).
- V. Executarea jocului de către elevi.
- VI. Complicarea jocului, introducerea de noi variante.
- VII. Încheierea jocului, evaluarea conduitei de grup sau individuale.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:
Limbajul muzical, clasa a III-a.

Profesorul familiarizează elevii cu unele instrumente muzicale: vioara, acordeonul, pianul și fluietul. Interpretând cântece, va demonstra sunetul specific fiecărui instrument. Elevii vor distinge auditiv trăsăturile specifice ale timbrelor instrumentelor muzicale.

Elevii pot:

- *deosebi auditiv instrumentele muzicale;*
- *distinge timbrele instrumentelor muzicale în diferite creații muzicale;*
- *recunoaște vizual instrumentele muzicale prezentate de profesor.*

06

MOZAICUL

MOZAICUL este o strategie bazată pe învățarea în echipă, cu multiple variații și implicarea minimă a profesorului, a cărei esență este că fiecare elev devine expert într-o anumită secvență de creație. Această metodă se realizează în baza unei scheme specifice, formate din grupuri cooperative (*distribuirea materialelor*), grupuri-expert (*învățare și pregătire*), grupuri cooperative (*predare și verificare*).

■ Algoritm:

- I. Profesorul pregătește materialul de studiu și organizează colectivul în echipe de învățare.
- II. Se constituie grupurile de experți.
- III. Se evaluează rezultatele.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:
Genuri și forme ale muzicii instrumentale, clasa a VIII-a.

Profesorul împarte tema de studiu în 4 segmente. Opțional, poate stabili pentru fiecare segment, elementele principale pe care trebuie să pună accentul elevul, atunci când studiază materialul în mod independent. Acestea pot fi formulate fie sub formă de întrebări, fie afirmativ. Realizează o *fișă-expert* în care trece cele 4 segmente propuse și care va fi oferită fiecărui grup. Apoi, organizează colectivul în echipe de învățare de câte 4-5 elevi (în funcție de numărul lor în clasă). Fiecare elev din echipă, primește un număr de la 1 la 4-5 și are ca sarcină să studieze în mod independent, segmentul corespunzător numărului său. El trebuie să devină expert în problema dată. De exemplu, elevii cu numărul 1 din toate echipele de învățare formate vor aprofunda segmentul cu numărul 1 – Sonata, cei cu numărul 2 vor studia segmentul numărul 2 – Liedul, cei cu numărul 3 – Simfonia și cei cu numărul 4 – Fuga.

Fiecare elev studiază și analizează segmentul corespunzător. Acest studiu independent poate fi făcut în clasă sau poate constitui o temă pentru acasă, realizată înaintea organizării mozaicului. Se constituie grupurile de experți. După ce au parcurs faza de lucru independent, experții cu același număr se reunesc, constituind *grupe de experți* pentru a dezbate problema împreună. Astfel, elevii cu numărul 1, părăsesc echipele de învățare inițiale și se adună la o masă pentru a aprofunda segmentul cu numărul 1. La fel procedează și ceilalți elevi cu numerele 2, 3 și 4. Dacă grupul de experți are mai mult de 6 membri, acesta se divizează în două grupe mai mici.

Elevii prezintă un *raport individual* asupra a ceea ce au studiat independent. Au loc discuții pe baza datelor și a materialelor avute la dispoziție, se adaugă elemente noi și se stabilește modalitatea în care noile cunoștințe vor fi transmise și celorlalți membri din echipa inițială. Fiecare elev este membru într-un grup de experți și face parte dintr-o echipă de învățare. Din punct de vedere al aranjamentului fizic, mesele de lucru ale grupurilor de experți trebuie plasate în diferite locuri ale sălii de clasă, pentru a nu se deranja reciproc. Scopul comun al fiecărui grup de experți este să se instruiască cât mai bine, având responsabilitatea propriei învățări și a predării și învățării colegilor din echipa inițială.

Experții transmit cunoștințele asimilate, reținând – la rândul lor – cunoștințele transmise de către colegii lor, experți în alte segmente. Modalitatea de transmitere trebuie să fie scurtă, concisă, atractivă, putând fi însoțită de suporturi audio-vizuale, diverse materiale. Specialiștii într-un segment pot demonstra o idee, citi un raport, utiliza computerul, pot ilustra ideile cu ajutorul diagramelor, desenelor, fotografiilor. Membrii sunt stimulați să discute, să pună întrebări și să-și noteze, fiecare realizându-și propriul plan de idei.

Grupele prezintă rezultatele întregii clase. În acest moment elevii sunt gata să demonstreze ce au învățat. Profesorul poate pune întrebări, cere un raport, poate propune fiecărui elev o fișă de evaluare. Dacă se recurge la evaluarea orală, fiecărui elev i se va adresa o întrebare la care trebuie să răspundă fără ajutorul echipei.

Elevii pot:

- *distinge auditiv genurile muzicii instrumentale;*
- *percepe auditiv și vizual fiecare gen muzical;*
- *caracteriza ideile sugerate de genul studiat.*

07

CIORCHINELE

CIORCHINELE este una dintre metodele moderne, care constă în scrierea unui cuvânt-cheie / concept, termen în centrul tablei, sau pe o fișă și găsirea unor cuvinte (idei, sintagme sau cunoștințe) de către elevi, din câmpul lexical al celui dat. Rezultatul poate fi o sinteză care va duce la un alt cuvânt cheie necesar în lecție. Elevii sunt îndemnați să gândească independent, să-și exprime părerea, să facă legături între concepte. Se trag linii între toate cuvintele care sunt corecte. Activitatea se oprește când se termină ideile sau când a expirat timpul. Ciorchinele este o metodă care stimulează găsirea conexiunilor dintre idei, îi ajută pe elevi în corelarea cunoștințelor, ierarhizarea și sistematizarea acestora. Metoda poate fi utilizată atât

în evocare, prin inventarierea cunoștințelor elevilor, cât și în etapa de reflexie. Este bine ca tema propusă să le fie familiară elevilor, mai ales atunci când ciorchinele se utilizează individual. Poate fi utilizat și în perechi sau pe grupe, iar „ciorchinele individual” poate fi comunicat fie unui partener, fie grupului. În etapa finală a lecției, ciorchinele poate fi reorganizat.

■ **Algoritm:**

- I. Profesorul scrie un cuvânt / concept-nucleu pe tablă.
- II. Elevii găsesc cuvinte/sintagme în legătură cu termenul pus în discuție.
- III. Se trasează linii de la cuvântul-nucleu către cuvintele noi.
- IV. Se completează schema până la expirarea timpului.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Arta muzicii și arta coregrafică, clasa a V-a.

1. Cuvântul-nucleu scris pe tablă de către profesor este *Coregrafia*. Elevii completează „bobițele” cu termeni comuni coregrafiei.

Elevii pot:

- *defini arta coregrafică și arta muzicii;*
- *numi și demonstra dansurile populare;*
- *caracteriza elementele specifice ale dansurilor populare;*
- *recunoaște auditiv/vizual dansurile populare;*
- *argumenta simbioza muzicii cu arta coregrafică.*

ȘTIU / VREAU SĂ ȘTIU / AM ÎNVĂȚAT reprezintă unul dintre cei mai utilizați organizatori grafici pentru a apela la cunoștințele anterioare ale elevilor. Prin această hartă simplă se activează cunoștințele anterioare: elevii sunt întrebați ce știu deja despre un anumit subiect. Acest lucru le permite elevilor să realizeze conexiuni personale înainte de explorarea conținutului în detaliu. Elevii generează idei pentru secțiunea *Știu* a hărții. Apoi elevii se gândesc – în mod independent sau prin colaborare – la întrebări relativ la conținutul secțiunii *Vreau să știu* a hărții. Odată ce elevii încep să răspundă acestor întrebări pe parcursul unui proiect, înregistrează informațiile în secțiunea *Am învățat* a hărții.

■ **Algoritm:**

- I. Profesorul propune listarea cunoștințelor anterioare despre tema propusă.
- II. Construirea tabelului și completarea primei coloane.
- III. Elaborarea întrebărilor și completarea coloanei a doua.
- IV. Completarea ultimei coloane cu răspunsuri la întrebările din a doua coloană, la care se adaugă noile informații și compararea informațiilor noi cu cele anterioare.
- V. Etapa de reflecție în perechi / cu întreaga clasă.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Personalități istorice evocate în creațiile muzicale, clasa a VI-a.

În rubrica „*Știu*” elevii notează ceea ce consideră cunoscut despre Ștefan cel Mare – personalitate istorică evocată în creațiile muzicale. În rubrica „*Vreau să știu*” elevii vor nota ideile despre care

au dubii și ceea ce ar dori să știe în plus despre alte personalități istorice evocate în creații muzicale (să cunoască elementele necunoscute). În rubrica „*Am învățat*” vor nota ideile asimilate. Profesorul discută cu elevii, se clarifică necunoscutele sau problemele înțelese greșit. Se poate utiliza lucrul în echipă pentru obținerea de noi informații. După ce elevii termină lucrul se discută despre elementele noi pe care le-au dobândit. Totodată trebuie de solicitat elevilor să compare: ce știau inițial, cu ce au învățat; ce doreau să învețe, cu ce au învățat.

Elevii pot:

- *demonstra cunoștințe referitoare la personalitatea istorică;*
- *exprima opinia cu referire la faptele istorice ale personalității respective;*
- *descoperi prin intermediul creațiilor audiate/studiate faptele mărețe ale personalităților istorice;*
- *compara cunoștințele inițiale cu acele dobândite.*

09

LINIA VALORILOR

LINIA VALORILOR este o metodă de învățare prin colaborare la care participă toată clasa de elevi. Metoda este preluată din gândirea critică și constă în dezvoltarea capacităților de comunicare a elevilor, de dezvoltare a argumentării lor, de înlănțuire logică a argumentelor. De asemenea, este o metodă de reprezentare în spațiu de-a lungul unei linii, a pozițiilor sau atitudinilor diferite ale elevilor față de o anumită problemă.

■ Algoritm:

- I. Pe o foaie fiecare elev marchează o linie a valorilor, astfel încât să nu fie influențați de colegii lor și își notează opinia personală în legătură cu acest caz. Pentru ca poziția lor să fie cât mai fermă, se notează și câteva argumente personale.
- II. Se formează două grupuri – *grupul pro* și *grupul contra* – grupuri care împărtășesc același punct de vedere, pentru a discuta de ce au luat poziția pe care și-au asumat-o. Apoi, sunt aleși „*experții*” fiecărui grup (cu cele mai puternice opinii), care argumentează poziția grupului și care răspunde la întrebările celor din echipa adversă. Toate aceste opinii sunt trecute pe un poster mare.
- III. La sfârșit, elevii se aliniază în grupul din care fac parte (*PRO* sau *CONTRA*) după aprecieri, ca în cazul unei scări valorice (*Cât la sută sunt convingși de ideea pe care și-au asumat-o?* 100%, 90%, ... 50%).

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Muzica ușoară de audiere și de dans, clasa a VIII-a.

Elevii din ambele grupuri audiază câteva creații de muzică ușoară și notează pe linia valorică opinii *pro* și *contra*, comentând și argumentându-și răspunsurile. Scopul este delimitarea creațiilor muzicale valoroase de creațiile-kitsch, raportându-le la criteriile studiate anterior.

Elevii pot:

- *percepe auditiv valoarea cântecelor;*
- *distinge elementele specifice muzicii ușoare;*
- *argumenta valoarea și nonvaloarea cântecelor.*

SCHIMBĂ PERECHEA este o metodă de predare-învățare-evaluare în perechi. Această metodă are ca obiectiv stimularea comunicării și rezolvarea de probleme prin lucru în pereche. Metoda *Schimbă perechea* poate fi utilizată în activități de observare, de creare și interpretare muzicală.

■ Algoritm:

- I. Se împarte clasa în două grupe ca număr de participanți și se formează două cercuri concentrice, unde elevii fiind față în față, pe perechi.
- II. Profesorul adresează o întrebare sau propune o sarcină de lucru în perechi și fiecare pereche discută, apoi comunică ideile.
- III. Cercul din exterior se rotește în sensul acelor de ceasornic, realizându-se astfel schimbarea partenerilor în pereche.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Tabloul muzical, clasa a V-a.

1. Fiecare elev ocupă un scaun, fie în cercul din interior, fie în cercul exterior. Profesorul poate să lase elevilor libertatea de a-și alege locul sau poate organiza colectivul, solicitând elevilor să numere până la doi. Astfel, cei cu numărul 1 se vor așeza în cercul interior, iar cei cu numărul 2 în cercul exterior, cu fața către elevii din cercul interior. Dacă numărul elevilor este impar, la activitate poate participa și cadrul didactic.

2. Profesorul adresează pe rând următoarele întrebări:

- ✓ Ce este un tablou muzical?
- ✓ Care sunt compozitorii care au compus opere-basme?

- ✓ Ce compozitor este numit „maestru al culorii orchestrale”?
- ✓ Ce tablou muzical reproduce cântecul „Moară”?
- ✓ Cine este compozitorul tabloului „Zborul cărăbușului”?
- ✓ Din câte părți muzicale este alcătuită suita „Șeherezada”?
- ✓ Din ce subiecte de povești a fost inspirată suita „Șeherezada”?

Elevii, care stau față în față și formează o pereche, își expun pe scurt părerea sau încearcă să clarifice probleme legate de subiectul respectiv. Profesorul atenționează, lovind concomitent câteva clape pe pian, iar cercul interior/exterior se rotește, mutându-se cu un partener / la stânga/dreapta, realizându-se astfel o nouă pereche, apoi trece la următoarea întrebare în funcție de timpul alocat/dificultatea subiectului/interesul elevilor etc., jocul continuă până când se ajunge la partenerii inițiali sau se termină întrebările.

3. În acest moment, clasa se regroupează și se analizează ideile emise. La sfârșitul activității elevii oferă prin feedback ideile principale/constatățile etc., profesorul realizează, împreună cu elevii, o schemă a concluziilor obținute.

Elevii pot:

- *deosebi peisajul muzical de peisajul plastic;*
- *identifica elementele specifice și comune ale peisajului muzical și plastic;*
- *utiliza adecvat termenii de limbaj special pentru caracterizarea operelor muzicale și plastice.*

11

TURUL GALERIEI

TURUL GALERIEI – tehnică de învățare care încurajează copiii să-și exprime opiniile cu privire la soluțiile propuse de colegii lor. Produsele realizate de copii sunt expuse ca într-o galerie, prezentate și susținute de secretarul grupului, urmând să fie

evaluate și discutate de către toți elevii, indiferent de grupul din care fac parte. *Turul galeriei* presupune evaluarea interactivă și profund formativă a produselor realizate de grupuri de elevi.

■ **Algoritm:**

- I. Elevii sunt împărțiți pe grupuri de câte 4-5 membri, în funcție de numărul elevilor din clasă.
- II. Cadrul didactic prezintă elevilor tema și sarcina de lucru.
- III. Fiecare grup realizează un produs pe tema stabilită în prealabil.
- IV. Produsele sunt expuse pe pereții clasei.
- V. Secretarul grupului prezintă în fața tuturor elevilor produsul realizat.
- VI. Se analizează lucrările.
- VII. După turul galeriei, grupurile își reexaminează propriile produse prin comparație cu celelalte.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Tipurile de imagine muzicală. Imagini muzical-artistice „pure” (în genul de piesă instrumentală, sonată, cvartet și concert, fantezie), clasa a VII-a.

Profesorul prezintă sarcina de lucru:

1. *Determinați tipologia imaginii muzicale (grupul I).*
2. *Atribuiți fiecărui tip de imagine muzicală speciile de muzică (grupul II).*

Elevii pot:

- *identifica auditiv tipurile de imagine muzicală;*
- *percepe și analiza forma muzicală a conținutului imaginilor muzicale.*

FRISCO – este o metodă de rezolvare a unei probleme de către participanți pe baza interpretării unui rol specific. Astfel, membrii grupului vor trebui să joace, fiecare, pe rând, rolul conservatorului, rolul exuberantului, rolul pesimistului și rolul optimistului. Scopul acestei metode este acela de a identifica problemele complexe și dificile și de a le rezolva în mod eficient.

■ **Algoritm:**

- I. Identificarea și extragerea problemei.
- II. Repartizarea rolurilor:
C – Conservator, E – Exuberant,
P – Pesimist, O – Optimist.
- III. Dezbaterea problemei.
- IV. Sistematizarea ideilor și concluziilor asupra soluției.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:
Figuri proeminente ale istoriei naționale în muzică, clasa a VI-a.

Elevii vor extrage câte un bilețel, unde vor trebui să joace pe rând cele 4 roluri.

1. Conservatorul are rolul de a aprecia meritele soluțiilor vechi, însă se admite unele îmbunătățiri;
2. Exuberantul emite idei stimulându-i pe ceilalți participanți să privească astfel lucrurile;
3. Pesimistul este cel care nu are o părere bună despre ce se discută, criticând ideile și soluțiile inițiale propuse;
4. Optimistul combate ideile enunțate de pesimist, încurajând participanții să vadă lucrurile dintr-o perspectivă realizabilă.

La final, grupurile de elevi vor sistematiza ideile emise și vor veni cu concluzii asupra soluțiilor găsite.

Elevii pot:

- descrie personajele (figuri proeminente din istorie) din creațiile audiate;
- distinge auditiv secvențele, unde sunt caracterizate personajele creațiilor.

13

DIAGRAMA VENN

DIAGRAMA VENN reprezintă un organizator cognitiv format din două cercuri parțial suprapuse în care se reprezintă asemănările, deosebirile și elementele comune în cazul a două concepte, personaje sau creații muzicale. După audierea și studierea mai multor creații, dezbateri și discuții se pot realiza diagramele Venn. Elevii pot lucra individual, în perechi și în grup, iar în final se face pe un poster diagrama clasei. Diagramele pot constitui și o modalitate de evaluare. De asemenea, este utilă în compararea elementelor de limbaj muzical, a caracteristicilor specifice creațiilor muzicale, la fixarea unităților de învățare și se aplică cu eficiență maximă în activitățile de observare.

Algoritm:

- I. Selectarea a doi termeni / două creații muzicale / compozitori care au neapărat trăsături comune, dar și diferențe sesizabile;
- II. Prezentarea diagramei și exersarea în completarea ei în raport cu niște elemente familiare;
- III. Enunțarea creațiilor muzicale care vor fi examinate la lecție.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:
Valorile folclorului muzical național, clasa a VIII-a.

Elevii vor nota în primul cerc – caracteristicile *baladei*, în al doilea cerc – caracteristicile *colindului* și în al treilea cerc – caracteristicile *romanței*. În cercul comun – vor nota caracteristicile comune ale acestor genuri muzicale naționale.

Elevii pot:

- *descrie speciile muzicale ale folclorului muzical național;*
- *identifica auditiv balada, colindul și doina.*

METODE DE FIXARE, SISTEMATIZARE ȘI VERIFICARE A CUNOȘTIȚELOR

14

CUBUL

CUBUL este o strategie de predare-învățare ce vizează un algoritm: descrierea, comparația, asocierea, analizarea, aplicarea, argumentarea atunci când se dorește explorarea unui subiect pentru a fi îmbogățit cu noi cunoștințe sau a unei situații privite din mai multe perspective.

■ Algoritm:

- I. Se formează grupuri de 6 elevi.
- II. Fiecare elev din grup interpretează un rol, în funcție de sarcina primită și postată pe una din fețele cubului.
- III. Elevii rezolvă sarcina individual într-un timp dat, apoi prezintă pe rând la nivel de grup.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Simbioza muzicii cu literatura cultă, clasa a V-a.

1. *Describe* creațiile audiate (liedul și romanța);
2. *Compară* romanța și liedul;
3. *Asociază* creațiile audiate cu câteva imagini oferite de profesor;
4. *Analizează* textele creațiilor audiate;
5. *Aplică/Interpretează* la alegere o romanță;
6. *Argumentează* rolul textului literar în genul de romanță și lied.

Elevii pot:

- descrie creațiile în urma audițiilor;
- compara două sau mai multe genuri de muzică;
- asocia și analiza creațiile audiate;
- interpreta creații la alegere;
- argumenta simbioza muzicii cu literatura cultă.

15

LOTUS

LOTUS este o metodă de predare-învățare. Tehnica constă în deducerea de conexiuni între idei, concepte, pornind de la o temă centrală. Problema sau tema centrală determină cele 8 idei secundare care se construiesc în jurul celei principale, asemeni petalelor florii de nufăr. Este foarte important ca la stabilirea grupurilor de lucru să se țină cont de capacitățile elevilor, de afinitățile dintre ei, încât rezultatul final să fie cel mai bun posibil de obținut. Abordând o temă complexă prin metoda *Lotus*, este important ca elevii să fie deja familiarizați cu ea, prin însușirea anterioară a unor teme mai simple.

Algoritm:

- I. Profesorul construiește diagrama și scrie tema centrală în centrul diagramei.
- II. Participanții se gândesc la ideile sau aplicațiile legate de tema centrală. Acestea se trec în cele 8 „petale”, în sensul acelor de ceasornic.
- III. Se construiesc noi conexiuni pentru cele 8 noi teme centrale și consemnarea lor în diagramă. Se completează în acest mod cât mai multe cadrane.

IV. La etapa evaluării ideilor se analizează diagramele și se apreciază rezultatele din punct de vedere calitativ și cantitativ.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Genurile muzicii contemporane, clasa a VIII-a.

Profesorul – împreună cu elevii – desenează o floare cu 8 petale, apoi de la fiecare petală mai desenează câte 8 petale. În centrul florii se notează cuvântul / tema centrală, conform următorului exemplu:

1. Tema centrală – *Muzica modernă.*
2. Genurile muzicii moderne (*blues, rock, rap, dance, jazz, latino, hip-hop, country*) sunt notate pe cele 8 petale.
3. Interpreții specifici muzicii *moderne* (A.J. Weinberger, J. Anderson, J. Biber, E. Fitzgerald, J. Lopez, Rihanna, J. Mooney) sunt consemnați pe celelalte 8 petale;
4. Cântecele fiecărui interpret este notat pe una dintre cele 8 petale.

Elevii pot:

- *percepe auditiv diferite genuri ale muzicii moderne;*
- *caracteriza genurile moderne;*
- *interpreta genuri creații de diferite genuri;*
- *distinge elementele specifice ale diferitor genuri moderne.*

16

R.A.I.

R.A.I. (Răspunde, Aruncă, Interoghează) – metodă ce vizează stimularea și dezvoltarea capacităților elevilor de a comunica (prin întrebări și răspunsuri) ceea ce tocmai au învățat. Este o metodă activă și antrenantă ce poate fi utilizată în orice moment al procesului de învățare. R.A.I. consolidează ideile și conceptele, favorizează auto- și interevaluarea.

■ Algoritm:

- I. Se precizează conținutul supus evaluării și se oferă o minge ușoară elevului desemnat să înceapă activitatea.
- II. Elevul formulează o întrebare și aruncă mingea către un coleg care va preciza răspunsul și la rândul său, acesta va arunca mingea altui coleg, adresându-i o nouă întrebare;
- III. Elevul care nu va putea oferi răspunsul corect la întrebare va ieși din „joc”, răspunsul corect fiind specificat de cel ce a formulat întrebarea.
- IV. Elevul respectiv are dreptul de a mai adresa o întrebare, iar în cazul în care nici el nu cunoaște răspunsul corect, va părăsi „jocul” în favoarea celui cărui i-a adresat întrebarea.
- V. În „joc” vor rămâne doar elevii care demonstrează cunoștințe solide în legătură cu tema evaluată și la final, profesorul clarifică eventualele probleme/întrebări rămase fără răspuns.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Oratoriul „Miorița”, clasa a V-a.

Elevii vor audia oratoriul „Miorița”, apoi vor transmite mingea de la unul la altul, adresând următoarele întrebări:

- ✓ Care este titlul creației?
- ✓ Cine este compozitorul și autorul textului?
- ✓ Ce alte creații a mai scris compozitorul?
- ✓ Care sunt personajele oratoriului?
- ✓ Ce alte lucrări au în roluri principale *Ciobănașul* și *Miorița*?
- ✓ Care este interpretul Baladei „Miorița” (*audiere*)?
- ✓ Ce tip de voce are *Ciobănașul*?
- ✓ Care este învățătura ce se desprinde din text?

Elevii pot:

- *recunoaște titlul și compozitorul creațiilor audiate;*
- *analiza creațiile audiate și descrie personajele principale;*
- *recunoaște tipurile de voci ale soliștilor;*
- *veni cu alte exemple de creații, unde personajele principale rămân aceleași.*

17

SCHELETUL DE RECENZIE

SCHELETUL DE RECENZIE – metodă activă de evaluare care dezvoltă gândirea critică a elevului. Este o modalitate de esențializare gradată a conținutului informațional a unor creații muzicale de dimensiuni variate. La fel, este o modalitate de consolidare a învățării prin asocierea acestor informații cu desene, imagini, filme, spectacole muzicale induse de muzică. Metoda cuprinde cerințe-șablon, dar soluționarea lor cere adaptarea elevilor la fiecare creație în parte, în funcție de conținuturi. La început se lucrează cu toată clasa pentru formarea deprinderilor de învățare. După formarea acestor deprinderi, interpretările vor fi prezentate individual, în perechi sau în grup. După realizarea sarcinilor, elevii pot lucra în perechi sau în grup, prezentând reciproc ceea ce au pregătit și informații suplimentare referitoare la „producțiile proprii”.

■ Algoritm:

- I. Profesorul anunță subiectul și solicită elevilor să scrie într-o singură propoziție despre ce creație și autor este vorba.
- II. Elevii vor reda impresia produsă de audiție.
- III. Elevii vor nota printr-un cuvânt subiectul creației.
- IV. Elevii vor preciza culoarea pe care o asociază cu conținutul muzical.
- V. Elevii vor nota cel mai important aspect (*idee, gând, imagine*).
- VI. Elevii vor realiza un desen care să surprindă esențialul.

asociază

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Forma muzicală ca expresie a dramaturgiei, clasa a VII-a.

Profesorul le va propune elevilor să audieze câteva creații muzicale (formă tripartită, variațiuni și formă liberă), apoi să identifice creația de formă liberă. Pe fișele elevilor sau pe tablă se scriu o serie de cerințe:

- Să expună într-o singură propoziție despre ce este vorba în creația audiată;
- Să numească printr-o expresie tipul creației;
- Să numească într-un cuvânt forma creației;
- Să precizeze nuanța sentimentală a creației;
- Să numească cele mai importante aspecte ale creației;
- Să surprindă prin desen esențialul unei creații.

Elevii pot:

- *distinge auditiv tipurile de creații muzicale;*
- *identifica fazele principale ale dramaturgiei din creația audiată;*
- *aplica cunoștințele despre dramaturgia muzicală în procesul de analiză.*

PIRAMIDA are la bază împletirea activității individuale cu cea desfășurată în mod cooperativ, în cadrul grupurilor, și constă în încorporarea activității fiecărui membru al colectivului într-un demers colectiv mai amplu. Metoda conduce la soluționarea unei sarcini / unei probleme date prin implicarea fiecărui elev.

■ **Algoritm:**

- I. Se prezintă datele problemei de către cadrul didactic.
- II. În câteva minute, fiecare elev încearcă să soluționeze problema, lucrând individual.
- III. Elevii formează perechi și discută soluțiile identificate în etapa anterioară, apoi se solicită colegilor răspunsuri la întrebările identificate anterior.
- IV. Perechile se reunesc și alcătuiesc două grupe mari, cu număr egal de participanți, unde se discută soluțiile de rezolvare a problemei identificate și se găsesc răspunsuri la întrebările nesoluționate.
- V. Se analizează la nivelul întregii clase, soluțiile găsite și pot fi scrise pe tablă pentru a putea fi văzute de toți și comparate unele cu celelalte;
- VI. Se dau răspunsuri la întrebările nesoluționate, de data aceasta cu ajutorul cadrului didactic.
- VII. Se alege soluția cea mai potrivită de rezolvare a problemei și se formulează concluzii cu privire la demersurile elevilor.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:
Varietatea dansului modern, clasa a V-a.

Profesorul solicită elevilor să caracterizeze specificul dansurilor moderne americane și specificul dansurilor moderne europene, astfel încât să formeze piramida elementelor comune pentru ambele categorii. În perechi, elevii vor enumera și caracteriza dansurile din ambele categorii. Apoi se vor uni în două grupuri mari – vor determina elementele comune pentru toate dansurile moderne americane și europene.

Elevii pot:

- *explica caracterul tipologia dansurilor moderne;*
- *caracteriza și deosebi auditiv tipurile de dans modern;*
- *recunoaște auditiv cele mai semnificative dansuri moderne.*

METODE DE SOLUȚIONARE A PROBLEMELOR PRIN STIMULAREA CREATIVITĂȚII

19

BRAINSTORMING

BRAINSTORMING este una dintre cele mai răspândite metode în stimularea creativității. Principiile pe care se fundamentează această metodă didactică sunt:

I. Cantitatea determină calitatea. Participanții trebuie să emită cât mai multe idei. Cadrul didactic este cel care determină elevii să se implice cât mai mult, deoarece adresează întrebările necesare, ajută cu informații suplimentare și îi conduce pe elevi spre a găsi idei utile soluționării problemei.

II. Amânarea judecății ideilor celorlalți. Astfel participanților li se oferă posibilitatea să emită cât mai multe idei referitoare la tema propusă. Mănuită cu profesionalism, flexibilitate și inspirație, brainstormingul este o metodă accesibilă de învățare și stimulare a creativității, o metodă care produce un asalt de idei, o intensă activitate imaginativă. Se poate aplica în două variante: varianta deschisă, când membrii grupului comunică între ei și varianta închisă, când soluțiile sunt prezentate în scris. Brainstorming-ul este prezent chiar în activitatea de compunere a creațiilor muzicale. În scopul stimulării creativității, trebuie apreciat efortul fiecărui elev și să nu se înlătore nici o variantă propusă de aceștia.

■ Algoritm:

- I. Profesorul anunță sarcina de lucru și solicită elevilor exprimarea enunțurilor într-un mod cât mai rapid.
- II. Se fac asociații în legătură cu afirmațiile celorlalți.
- III. Totul se înregistrează în scris, pe tablă, flipchart, video, reportofon etc.
- IV. Grupul se împarte în subgrupuri, în funcție de ideile listate, pentru dezbateri.
- V. Se afișează ideile rezultate de la fiecare subgrup, în forme cât mai variate și originale: cuvinte, propoziții, imagini, desene, cântece, colaje, joc de rol, pentru a fi cunoscute de ceilalți.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Imaginea muzicală, clasa a VII-a.

Se împarte clasa în două echipe și se așază la 2 mese rotunde, unde elevii vor dezbate subiectele propuse de profesor: *Viața și activitatea a doi compozitori de operă sau caracterizarea a două personalități marcante din muzica instrumentală.* Toate ideile vor fi notate și înregistrate pe foaie, smartphone etc. Profesorul solicită elevilor să prezinte în enunțuri scurte și concrete ideile – fie și neobișnuite, absurde, fanteziste, așa cum vin ele în minte – legate de rezolvarea unei situații-problemă conturate. De asemenea, se pot prelua, completa sau transforma ideile din grup, dar fără referiri critice. Se suspendă orice gen de critică, nimeni nu are voie să facă observații negative. În acest caz funcționează principiul „cantitatea generează calitatea”. Se lasă pauză de câteva minute pentru „așezarea” ideilor emise și recepționate și se reiau pe rând ideile emise, iar grupul găsește criterii de grupare a lor pe categorii-simboluri, cuvinte-cheie, imagini care reprezintă posibile criterii. În această etapă are loc analiza critică, evaluarea, argumentarea și contraargumentarea ideilor

emise anterior. Se selectează ideile originale sau cele mai aproape de soluții fezabile pentru problema pusă în discuție. Se discută liber, spontan, riscurile și contradicțiile care apar. Profesorul trebuie să încurajeze exprimarea ideilor, să nu permită intervenții inhibante și să stimuleze explozia de idei. În desfășurarea lecțiilor în învățământul primar se realizează de cele mai multe ori variante prescurtate ale metodei, obiectivul fundamental fiind acela de a-i determina pe elevi să-și exprime liber opiniile, să formuleze idei proprii eliberate de prejudecăți, să exerseze atitudini deschise și creative în grup, să fie motivați pentru activitate, să învețe într-o manieră plăcută și atractivă, într-o ambianță plină de prospețime și emulație.

Elevii pot:

- *prezenta date despre viața și activitatea compozitorilor;*
- *caracteriza muzica compozitorilor;*
- *identifica elementele specifice în muzica diferitor compozitori.*

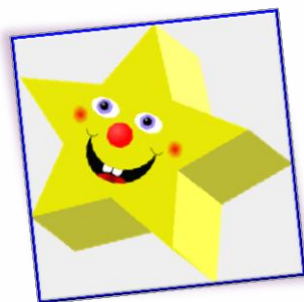
20

EXPLOZIA STELARĂ

EXPLOZIA STELARĂ este o metodă de stimulare a creativității, o modalitate de relaxare a elevilor și se bazează pe formularea de întrebări pentru rezolvarea de noi probleme și noi descoperiri.

Algoritm:

- I. Elevii așezați în semicerc propun problema de rezolvat.
- II. În mijlocul stelei se scrie ideea centrală și pe cele 5 unghiuri se scriu câte o întrebare de tipul: *Ce?*, *Cine?*, *Unde?*, *De ce?*, *Când?*, iar 5 elevi extrag câte o întrebare.

- III. Fiecare elev din cei 5 își alege 3-4 colegi, organizându-se în cinci grupuri, ce cooperează în elaborarea întrebărilor.
- IV. La expirarea timpului, elevii revin în cerc în jurul steluței și spun întrebările elaborate (un reprezentant al grupului).
- V. Elevii celorlalte grupuri răspund la întrebări sau formulează întrebări la întrebări.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:
Balada – capodoperă de creație populară și cultă, clasa a V-a.

Profesorul desenează o steluță pe tablă. În mijlocul steluței este scris cuvântul *Balada*. Cinci elevi sunt invitați să extragă câte un bilețel, apoi își alege echipe de lucru. Întrebările sunt următoarele:

1. *Cine este interpretul din imagine?*
2. *Ce este balada?*
3. *Unde a luat naștere balada?*
4. *De ce balada are subiect nostalgic?*
5. *Când o creație vocală este baladă?*

Elevii pot:

- *defini conceptul dat;*
- *recunoaște vizual/auditiv interpretii de muzică folclorică;*
- *aprecia valoarea genurilor folclorice.*

21

DIAMANTUL

DIAMANTUL reprezintă o strategie modernă de instruire care are la bază împletirea activității individuale cu cea desfășurată în mod cooperativ. Prin aplicarea acestei metode se urmărește antrenarea în activitate a fiecărui copil, astfel încât întregul colectiv să participe la soluționarea sarcinilor date. Diamantul este o metodă

ce poate fi utilizată în caracterizarea creațiilor muzicale, compozitorilor, interpreților etc.

■ Algoritm:

- I. Expunerea datelor problemei de către profesor și anunțarea temei.
- II. Împărțirea elevilor în grupe.
- III. Realizarea diamantului în grup, apoi sintetizarea sa într-un comun pentru toată clasa.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:
Creații celebre dedicate naturii din tezaurul muzicii universale, clasa a VI-a.

Se vor audia creațiile: tabloul muzical *Ciocârlia* și *Balada Miorița*.

Metoda se bazează pe completarea unei scheme, alcătuită din următoarele secvențe:

- 1 rând** – *titlul creației;*
- 2 rând** – *2 trăsături care descriu creația;*
- 3 rând** – *3 elemente muzicale prezente în creație;*
- 4 rând** – *enunț, care exprimă sentimentele față de creație;*
- 5 rând** – *1 cuvânt (esența creației).*

Elevii pot:

- *stimula interacțiunea între ei și dezvolta abilitățile de comunicare, gândirea critică;*
- *să-și expună oral/scrise impresiile generate de muzică;*
- *să-și exprime argumentat atitudinea proprie asupra fenomenului muzical-artistic.*

CVINTETUL reprezintă instrumentul de sintetizare a informațiilor, de evaluare a înțelegerii informațiilor de către elevi și mijlocul de exprimare a creativității lor. Metoda constă în crearea de cinci linii melodice respectându-se cinci reguli în scopul de a se sintetiza conținutul unei teme abordate.

■ Algoritm:

- I. Profesorul comunică sarcina de lucru (se anunță tema și sunt reamintite regulile de alcătuire a unui cvintet);
- II. Elevii au activitate pe grupuri;
- III. Se prezintă cvintete și se analizează.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:
Genurile muzicii contemporane, clasa a VIII-a.

Elevii vor avea sarcina de a crea 5 linii melodice, a câte 10-12 note muzicale cu diferite valori.

1. Prima linie melodică va fi creată doar din valori muzicale, precum doimi;
2. Al doilea exercițiu va fi format doar din doimi și pătrimi;
3. Al treilea exercițiu va include și valori de optimi;
4. A patra linie melodică va include valori de pătrimi și optima;
5. Al cincilea exercițiu va cuprinde toate valorile de note.

Elevii pot:

- *percepe auditiv genurile, precum: rock, folk, jazz, blues etc.;*
- *distinge elementele specifice ale genurilor contemporane;*
- *recunoaște auditiv creații reprezentative ale muzicii contemporane.*

METODA CADRANELOR – metodă a gândirii critice, o modalitate de rezumare și sintetizare a unui conținut informațional solicitând participarea și implicarea elevilor în înțelegerea acestuia. Prin metoda cadranelor se rezumă sau se sintetizează conținutul unei lecții. Urmărește implicarea elevilor întru înțelegerea cât mai adecvată a unui conținut informațional. Se împarte spațiul de lucru în patru cadrane și în fiecare se propune câte o sarcină de lucru. Metoda presupune trasarea pe mijlocul foii/tablei a două drepte perpendiculare, astfel încât să se formeze patru „cadrane” și în care elevii vor nota informațiile solicitate. Se poate lucra individual sau cu clasa împărțită pe grupe și atunci fiecare grupă va primi câte o fișă. Pentru a realiza obiectivele propuse în lecția respectivă, în cadrul metodei se pot propune cerințe diferite.

■ **Algoritm:**

- I. Împărțirea tablei/foii în patru părți egale.
- II. Profesorul propune câte un criteriu pentru fiecare cadran obținut și se formulează răspunsuri scurte pentru fiecare cadran.
- III. Se evaluează rezultatele.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Procedee de dezvoltare în genurile muzicii instrumentale (repetiția, contrastul, asemănarea, progresul), clasa a VII-a.

Elevii audiază creația muzicală *Moldova* (vers. Titus Știrbu, muz. Sergiu Croitoru), apoi notează în *cadranul I* impresiile produse la prima audiție, în *cadranul II* – sentimentele pe care le transmite cântecul, în *cadranul III* – stabilesc o legătură între conținutul

cântecului și imaginea de pe ecran, iar în *cadranul IV* – notează învățătura ce se desprinde din creație. Activitatea se poate desfășura atât frontal, precum și în grup sau individual. Conținutul cadranelor poate fi modificat, în funcție de obiectivele lecției. În atare mod, metoda reprezintă o modalitate de a participa cât mai activ în cadrul lecțiilor axate pe practică muzicală (audiții muzicale sau interpretare vocală/instrumentală). Astfel:

- ❑ *Cadranul I*: Precizează tonalitatea cântecului audiat;
- ❑ *Cadranul II*: Stabilește și descrie ideile principale ale creației;
- ❑ *Cadranul III*: Depistează repetiția, contrastul, asemănarea, progresul în creația audiată;
- ❑ *Cadranul IV*: Reprezintă printr-un desen impresiile produse de creația audiată.

Elevii pot:

- *distinge repetiția, contrastul, asemănarea și progresia în genurile muzicii instrumentale;*
- *exprima argumentat atitudinea proprie asupra fenomenului muzical-artistic.*

24

PHILIPS

Metoda PHILIPS – metodă de creativitate, care se axează pe emiterea de idei noi la nivelul mai multor grupuri de creativitate, numite și echipe funcționale, constituite din 6 persoane. Metoda poate fi considerată drept o variantă a brainstorming-ului, în care numărul participanților este fixat la 6, iar durata discuțiilor este limitată la 6 minute. Față de brainstorming, această metodă este mai intensă datorită duratei scurte a discuțiilor. La fel, problema poate fi soluționată nu doar cu 6 participanți, ci cu echipe formate din 6 participanți (maximum 5 echipe a câte 6 participanți, deci – 30 de participanți). E aplicabilă ca un exercițiu de creație muzicală.

■ Algoritm:

- I. Profesorul informează elevii în problema dată.
- II. Formarea echipelor și discutarea problemei în cadrul acesteia.
- III. Dezbateră în plen și evaluarea generală a soluțiilor.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Interpreți celebri ai culturii muzicale naționale, clasa a VIII-a.

I – Liderul reuniunii informează echipele asupra problemei ce așteaptă soluții de rezolvare: *Unde (cum) sunt valorificate personalitățile (creațiile) culturii muzicale naționale în cotidian?*

II – Discutarea problemei se face în cadrul fiecărei echipe, care se retrage și discută separat timp de 6 minute. În acest timp, fiecare participant emite idei, soluții care se rețin de către liderii reprezentanți ai echipelor.

III – Dezbateră în plen este etapa în cadrul căreia fiecare lider de echipă își prezintă opiniile, soluțiile, punctele de vedere ale echipei respective. Pentru prezentarea și susținerea acestora în plen se recomandă ca liderii grupurilor de discuție să folosească materiale ajutătoare: planșe (*enciclopedii, imagini, filme, ilustrații, reviste, cărți* etc.) pregătite de membrii grupului respectiv. Soluțiile echipelor ajung să se confrunte între ele, ceea ce permite o analiză critică, ce conduce la ierarhizarea soluțiilor.

IV – Evaluarea soluțiilor permite reținerea acelor care vor fi supuse unei analize de detaliu efectuate de un grup restrâns de experți în domeniu.

Elevii pot:

- *identifica auditiv interpreți reprezentativi, formații vocale și instrumentale ale culturii muzicale naționale;*
- *descrie specificul interpretativ al interpreților și formațiilor vocale, vocal-instrumentale.*

JURNALUL GRAFIC – metodă prin care elevii identifică caracteristicile unor noțiuni distinctive, dintr-o categorie anume (*prin imagini*).

■ **Algoritm:**

- I. Comunicarea sarcinii de lucru.
- II. Completarea jurnalului grafic.
- III. Evaluarea rezultatelor.

Sugestii de aplicare a tehnicii în baza conținuturilor curriculare:

Interpreți celebri ai culturii muzicale naționale, clasa a VIII-a.

1. Se împarte clasa în 4 grupuri formate din 5 elevi. Se audiază 4 creații muzicale ale câtorva compozitori (bunăoară: E. Doga, I. Aldea-Teodorovici, W. Mozart, P.I. Ceaiikovski). După audiere elevii vor selecta doar creațiile compozitorului ales de grup. Timp de 10-15 min. în jurnalul grafic se va: selecta poza compozitorului din mai multe poze; nota numele compozitorului; creații ale compozitorului; genul și forma creației audiate; elemente specifice creației audiate; va selecta imagini specifice creației muzicale).

Elevii pot:

- *utiliza criteriile de apreciere valorică a compozitorilor și creațiilor;*
- *descrie imaginea redată în urma audierii creațiilor compozitorilor autohtoni;*
- *identifica vizual compozitorii autohtoni de cei universal;*
- *identifica auditiv creațiile compozitorilor autohtoni.*

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. ANTONOV V. *Monitor social*. Gândirea critică și creativă în contextul sistemului de învățământ din R. Moldova, nr. 7. Chișinău, Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”, 2010.
2. BREBEN S., GONGEA E. *Metode interactive de grup*. Craiova, Editura Arves, 2002.
3. *Comunicare și predare creativă*. Revistă online la nivel județean pentru toate ariile curriculare dedicate cadrelor didactice din învățământul preuniversitar. An. I, nr. 1, Mai, 2015.
4. *Curriculum școlar: Clasele 1-4*. Min. Educației al Rep. Moldova. Chișinău, S.n. (F.E.-P. „Tipogr. Centrală”), 2010.
5. DUMITRU I.AI. *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă*. Timișoara, Editura de Vest, 2000.
6. *Educația muzicală. Curriculum pentru învățământul gimnazial (clasele V-VIII)*. Chișinău, Lyceum, 2010.
7. MUNTEANU G. *Didactica educației muzicale*. Ediția a II-a. București, Editura Fundației „România de Măine”, 2007.
8. MUNTEANU G. *Sisteme de educație muzicală*. Ediția a II-a. București, Editura Fundației Românie de Măine, 2009.
9. OPREA C. *Strategii didactice interactive*. E.D.P., R.A., 2007.
10. OPREA Cr., PÂNIȘOARĂ O. (coord.) *Programul de formare Metode interactive de predare, învățare, evaluare* acreditat prin O.M.E.C.T.S. nr. 4306/01.06.2012. Suport de curs. Editor: Inspectoratul Școlar al Județului Teleorman, 2012.
11. PINTILIE M. *Metode moderne de învățare-evaluare*. Cluj-Napoca, Editura Eurodidact, 2003.
12. TEMPLE Ch., STEELE J.L., MEREDITH S. *Aplicarea tehnicilor de dezvoltare a gândirii critice. Ghidul IV*. Supliment al revistei Didactica Pro, nr. 2(8). Chișinău, Centrul Educațional PRO DIDACTICA, 2003.

CUPRINS:

<i>Argument</i>	3
METODE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE INTERACTIVĂ ÎN GRUP	
1. Exercițiul.....	4
2. Demonstrația.....	6
3. Explicația.....	8
4. Algoritmizarea.....	10
5. Jocul didactic.....	11
6. Mozaicul.....	13
7. Ciorchinele.....	15
8. Știu / Vreau să știu / Am învățat.....	17
9. Linia valorilor.....	18
10. Schimbă perechea.....	20
11. Turul galeriei.....	21
12. Frisco.....	23
13. Diagrama Venn.....	24
METODE DE FIXARE, SISTEMATIZARE ȘI VERIFICARE A CUNOȘTIȚELOR	
14. Cubul.....	26
15. Lotus.....	27
16. R.A.I.....	28
17. Scheletul de recenzie.....	30
18. Piramida.....	32
METODE DE SOLUȚIONARE A PROBLEMELOR PRIN STIMULAREA CREATIVITĂȚII	
19. Brainstormingul.....	34
20. Explozia stelară.....	36
21. Diamantul.....	37
22. Cvintetul.....	39
23. Metoda cadranelor.....	40
24. Philips.....	41
25. Jurnalul grafic.....	43
Referințe bibliografice.....	44

Recenzenți:

Svetlana Nastas, dr., IȘE.

Daniela Cotovițaia, consultant superior, MECC.

Hîncu, Ionela.

creație și creativitate mediată de tehnici interactive: Suport didactic pentru cadrele didactice din învățământul general / Ionela Hîncu; Min. Educației, Culturii și Cercet., Inst. de Științe ale Educației. – Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, 2019 (Tipogr. "Print-Caro"). – 48 p.: fig. color.

Aut. este indicat pe vs. f. de tit. – Referințe bibliogr.: p. 44 (12 tit.). – 20 ex.

ISBN 978-9975-48-153-3.

37.015

H 63

